

উন্নত বীজৰ পৰাহে ভাল উৎপাদন পাব পাৰি অৰ্থাৎ অধিক উৎপাদন পাবলৈ সৰ্বপ্ৰথমে উন্নত মানৰ বীজৰ প্ৰয়োজন। সেয়ে বীজ উৎপাদনৰ সময়ত, বীজৰ অংকুৰণ ক্ষমতা অধিক লাভ কৰিবৰ নিমিত্তে উৎপাদনৰ লগত জড়িত বিভিন্ন মাপকাঠি সমূহ সঠিকভাৱে মানি চলাটো অত্যন্ত দৰকাৰী। বীজৰ উৎপাদন সঠিকভাৱে কৰি, চপাই সংৰক্ষণ কৰাটো অতিকৈ প্ৰয়োজনীয়। সুবীজ ব্যৱহাৰৰ দ্বাৰা 5-20 শতাংশ অধিক উৎপাদন পাব পাৰি।

বীজ উৎপাদনৰ পদ্ধতি :

ধানৰ বীজ উৎপাদনৰ দুই ধৰণৰ পদ্ধতি আছে। এবিধ হৈছে অধিক উৎপাদনক্ষম ধান বা ধলুৱা ধানৰ বীজ উৎপাদন আৰু আনবিধ হৈছে বৰ্ণসংকৰ ধানৰ বীজৰ উৎপাদন।

অধিক উৎপাদনক্ষম ধানৰ বীজ উৎপাদন:

সাধাৰণতে স্ব-পৰাগসংযোগৰ দ্বাৰা ধানৰ বীজৰ উৎপাদন হয়। প্ৰতিটো ধানতে পুং আৰু স্ত্ৰীকেশৰ থাকে আৰু পুংকেশৰৰ পৰা পৰাগবেণু স্ত্ৰীকেশৰত পৰি ধানৰ বীজৰ উৎপাদন হয়। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত পৰাগবেণু ধানৰ পোকটোৰ অন্য ফুল বা ওচৰৰ একেটা সঁচৰে অন্য গছৰ পৰাও পৰি বীজৰ উৎপাদন হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে।

বৰ্ণসংকৰ ধানৰ বীজৰ উৎপাদন:

বৰ্ণসংকৰ ধান হৈছে প্ৰথম প্ৰজন্মৰ ধান। দুটা ভিন্ন জিনীয় সঁচৰ মাজত সংকৰণ ঘটাই বৰ্ণসংকৰ ধানৰ উৎপাদন কৰা হয়। বৰ্ণসংকৰ ধানৰ বীজৰ উৎপাদন A লাইন (Male Sterile Line) আৰু R (Restorer Line) লাইনৰ মাজত সংকৰণ কৰি উৎপাদন কৰা হয়। ইয়াৰোপৰি বৰ্ণসংকৰ ধানৰ বীজ উৎপাদনৰ বাবে A লাইনৰ বীজ উৎপাদন কৰাটোও অতিকৈ প্ৰয়োজনীয়।

A আৰু B লাইনৰ মাজত সংকৰণ কৰি A লাইনৰ বীজ উৎপাদন কৰা হয়।

বৰ্ণসংকৰ ধানৰ বীজ উৎপাদনৰ বাবে উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণৰ অতিকৈ প্ৰয়োজনীয়। সাধাৰণতে ভাৰতবৰ্ষত বাণিজ্যিক ভিত্তিত বেচৰকাৰী কোম্পানীসমূহে বৰ্ণসংকৰ ধানৰ বীজৰ উৎপাদন কৰা দেখা যায়।

